Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U000506

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 09-03-2026

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Андрущенко Андрій Валерійович
2. Andrii V. Andrushchenko

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 051

Назва наукової спеціальності: Економіка

Галузь / галузі знань: соціальні та поведінкові науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Економіка підприємств та галузей національного господарства

Дата захисту: 15-04-2026

Спеціальність за освітою: Міжнародна економіка

Місце роботи здобувача: Національний університет біоресурсів і природокористування України

Код за ЄДРПОУ: 00493706

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, Київ, 03041, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 183

Повне найменування юридичної особи: Національний університет біоресурсів і природокористування України

Код за ЄДРПОУ: 00493706

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, Київ, 03041, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національний університет біоресурсів і природокористування України

Код за ЄДРПОУ: 00493706

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, Київ, 03041, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 69.25, 69.09.23, 06.51.21, 06.51.61, 06.51.02

Тема дисертації:

1. Формування конкурентоспроможності галузі аквакультури України в умовах продовольчих викликів
2. Formation of competitiveness in Ukraine's aquaculture sector amid food security challenges

Реферат:

1. Дисертацію присвячено обґрунтуванню та теоретичному узагальненню підходів, які дозволяють констатувати, що в сучасних умовах зростає пріоритетність забезпечення внутрішнього ринку продукцією вітчизняного виробництва за рахунок розвитку провідних конкурентоспроможних галузей аграрного сектору економіки, серед яких особливе місце посідає аквакультура, що здатна виробляти тваринний білок, забезпечувати продовольчу безпеку з мінімальним впливом на довкілля. У дослідженнях акцент зміщується на галузевий вимір конкурентоспроможності, що поєднує продуктивність та здатність до функціонування й розвитку в умовах структурних змін в системі продовольчої безпеки і посилення викликів. Вказане дозволило в контексті реалізації положень постанови Кабінету Міністрів України «Національної економічної стратегії на період до 2030 року» запропонувати підходи до формування показників конкурентоспроможності галузі аквакультури, з'ясувати на основі аналізу еволюції наукової думки, перехід

від класичних теорій порівняльних переваг і цінової конкуренції до сучасних концепцій, у межах яких конкурентоспроможність розглядається як системна складова розвитку галузей національної економіки в умовах загострення продовольчих викликів. Обґрунтовано, що визначальною тенденцією розвитку теоретичної думки в секторі аквакультури є вдосконалення методичного інструментарію до оцінки галузевої конкурентоспроможності, де в зовнішньоторговельному вимірі набуває дедалі більшого значення застосування індексу відносної експортної конкурентоспроможності (RXA), індексу відносної залежності від імпорту (RMP) та індексу відносних торговельних переваг (RTA). Цьому має сприяти запропонований у роботі концептуальний авторський підхід до удосконалення процесу формування конкурентоспроможності галузі через перехід від виробництва «продуктових блакитних продуктів» до «функціональних блакитних продуктів». За таких умов конкурентоспроможність галузі аквакультури в системі блакитної економіки методично обґрунтовано трактувати через формування пропозиції на функціональні блакитні продукти, включаючи нішеві, які поєднують високу харчову цінність, низький вплив на довкілля та експортний потенціал, щоб переорієнтувати аквакультуру з сировинної галузі у сектор створення доданої вартості, здатний зміцнювати продовольчу безпеку та конкурентні позиції України на ринках в системі блакитної економіки. На основі індексів RXA, RMP та RTA здійснено кількісну оцінку міжнародної торговельної конкурентоспроможності продукції аквакультури у розрізі товарних груп УКТ ЗЕД, зокрема форелі, сома, креветки, раків, тиляпії, що дозволило встановити домінування імпортної моделі розвитку галузі, а не через нарощування власних виробничих потужностей RXA=0,01–0,20; RMP=1,3–2,5; RTA=–1,2…–2,3, а також обґрунтувати наявність невикористаного експортного потенціалу нішевих видів аквакультури, зокрема австралійського червоноклешневого рака. Даний вид продукції у межах чинної статистичної класифікації не виокремлюється окремим кодом, проте має високу додану вартість, а реалізація його за умов розвитку внутрішнього виробництва та переробки здатна забезпечити зростання RXA до 8,0, RMP на рівні 0,66 та перехід до додатних значень RTA до 7,33 у середньостроковій перспективі. Доведена доцільність виробництва австралійського червоноклешневого рака як високовартісного нішевого продукту аквакультури, попит на якого зростає як на внутрішньому ринку, так і на преміальних сегментах зовнішніх ринків. За розробленими підходами до імплементації положень Стратегічної настанови для більш сталої та конкурентоспроможної аквакультури ЄС на період 2021–2030 років запропоновано розроблений організаційно-економічний механізм створення Асоціації виробників аквакультури України як громадського органу суб’єктів аквакультури стане похідним від процесів відновлення та модернізації конкурентоспроможної інтегрованої мультитрофічної аквакультури в умовах воєнних викликів. В дисертації закладено підґрунтя для запровадження уніфікованих правил визнання організацій виробників, підготовки пропозицій до проєкту постанови Кабінету Міністрів України «Про особливості визнання та функціонування організацій виробників, асоціацій організацій виробників та міжгалузевих організацій виробників», щоб сформувати ефективні механізми координації діяльності суб’єктів господарювання, зайнятих аквакультурою та розвитку економічної діяльності на сільських територіях.

2. The thesis is devoted to the substantiation and theoretical generalization of approaches that make it possible to assert that, under current conditions, the priority of ensuring the domestic market with products of national origin is increasing through the development of leading competitive sectors of the agrarian economy. Among these sectors, aquaculture occupies a special place, as it is capable of producing animal protein, ensuring food security, and exerting minimal pressure on the environment. Contemporary research increasingly shifts its focus toward the sectoral dimension of competitiveness, which combines productivity with the capacity for stable functioning and development under conditions of structural changes in the food security system and the intensification of related challenges. Within the framework of implementing the provisions of the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «National Economic Strategy for the Period up to 2030», this study proposes approaches to the formation of competitiveness indicators for the aquaculture sector and, based on an analysis of the evolution of scientific thought, substantiates the transition from classical theories of comparative advantages and price competition to modern concepts in which competitiveness is regarded as a systemic component of sectoral development within the national economy under conditions of escalating food security challenges. It is

substantiated that the defining trend in the development of theoretical thought in the aquaculture sector is the improvement of methodological tools for assessing sectoral competitiveness. In the foreign trade dimension, increasing importance is attached to the application of the Revealed Export Advantage index (RXA), the Relative Import Penetration index (RMP), and the Relative Trade Advantage index (RTA). This process is facilitated by the conceptual author's approach proposed in the dissertation, aimed at improving the formation of sectoral competitiveness through a transition from the production of «commodity blue products» to «functional blue products». Under these conditions, the competitiveness of the aquaculture sector within the blue economy framework is methodologically justified through the formation of supply for functional blue products, including niche products, which combine high nutritional value, low environmental impact, and export potential. This approach enables the reorientation of aquaculture from a raw-material sector toward a value-added sector capable of strengthening food security and enhancing Ukraine's competitive positions in blue economy markets. Based on the RXA, RMP, and RTA indices, a quantitative assessment of the international trade competitiveness of aquaculture products by commodity groups of the Ukrainian Classification of Goods for Foreign Economic Activity (UKT ZED) including trout, catfish, shrimp, crayfish, and tilapia was carried out. This made it possible to identify the dominance of an import-dependent model of sectoral development rather than one based on the expansion of domestic production capacities (RXA=0.01–0.20; RMP=1.3–2.5; RTA=–1.2…–2.3). At the same time, the presence of untapped export potential for niche aquaculture species, particularly Australian redclaw crayfish, was substantiated. Although this product is not distinguished by a separate code in the current statistical classification, it has high added value, and its commercialization under conditions of developing domestic production and processing could ensure an increase in RXA to 8.0, a reduction of RMP to 0.66, and a transition to positive RTA values of up to 7.33 in the medium term. The expediency of producing Australian redclaw crayfish as a high-value niche aquaculture product has been proven, given the growing demand for it in both the domestic market and premium segments of international markets. Based on the developed approaches to implementing the provisions of the Strategic Guidelines for a More Sustainable and Competitive EU Aquaculture for 2021–2030, an organizational and economic mechanism for establishing the Association of Aquaculture Producers of Ukraine as a public representative body of aquaculture entities is proposed. This association is envisaged as a derivative of the processes of recovery and modernization of competitive integrated multitrophic aquaculture under wartime challenges. The dissertation lays the groundwork for introducing unified rules for recognizing producer organizations and for preparing proposals to the draft Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On the Specifics of Recognition and Functioning of Producer Organizations, Associations of Producer Organizations, and Interbranch Producer Organizations». These measures aim to form effective coordination mechanisms for aquaculture business entities and to stimulate economic development in rural areas.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Андрущенко А. В. Еволюційні імперативи формування і тенденцій розвитку економіки конкурентоспроможної аквакультури в умовах євроінтеграції та продовольчих викликів. Науковий вісник Полісся. 2022. № 2 (25). С. 77–88.
- Андрущенко А. В. Конкурентні переваги адаптації базових положень стратегії від ферми до виделки для галузі аквакультури України в умовах продовольчих викликів. Наука і техніка сьогодні. 2024. № 13 (41). С.

199–211.

- Вдовенко Н. М., Дергач А. В., Андрущенко А. В. Механізми публічного управління та регулювання конкурентоспроможного розвитку соціального капіталу в громадах для реабілітації військовослужбовців і повоєнної відбудови України. Актуальні питання у сучасній науці. 2025. № 6 (36). С. 123–135.
- Андрущенко А. В. Удосконалення підходів до формування та регулювання конкурентоспроможності галузі аквакультури під впливом дефіциту продовольчих ресурсів. Український журнал прикладної економіки та техніки. 2025. Т. 10. № 2. С. 174–178.
- Коваленко Б. Ю., Вдовенко Н. М., Шарило Ю. Є., Плічко В. Ф., Дмитришин Р. А., Коваль В. В., Андрущенко А. В., Павленко Н. Г. Інструменти регулювання та механізми реалізації комбінованих технологічних рішень виробництва австралійського червоно-клешневого рака в умовах зростання попиту на нішеву продукцію. Київ, 2023. 26 с.
- Шарило Ю., Вдовенко Н., Тишечко А., Плічко В., Андрущенко А., Маргасова В., Коваль В., Заленська Є., Поплавська О. Інформаційно-аналітичні матеріали щодо забезпечення регулювання конкурентоспроможності сільського та рибного господарства у сфері трансформації продовольчих систем циркулярної біоекономіки з акцентом на імплементацію Циркулярного Регламенту. Київ, 2024. 86 с.
- Шарило Ю., Вознюк Л., Андрущенко А., Вдовенко Н., Плічко В., Маргасова В., Коваль В., Заленська Є., Федоренко М., Тишечко А., Поплавська О. Комплексні рішення обґрунтування засобів регулювання конкурентоспроможності сільського та рибного господарства з акцентом на створення ланцюгів доданої вартості. Київ, 2024. 38 с.
- Шарило Ю. Є., Вдовенко Н. М., Поплавська О. С., Плічко В. Ф., Заленська Є. А., Федоренко М. О., Коваленко Б. Ю., Герасимчук В. В., Коваль В. В., Тишечко А. В., Вознюк Л. К., Дмитришин Р. А., Рєзнік С. О., Андрущенко А. В., Коробова Н. М., Шевель О. О. Збірник типових технологічних процесів виробництва конкурентоспроможної продукції з урахуванням інструментів регулювання та потреб глобального економічного середовища. Київ, 2025. 368 с.
- Шарило Ю. Є., Поплавська О. С., Андрущенко А. В., Плічко В. Ф., Федоренко М. О., Вдовенко Н. М., Заленська Є. А., Герасимчук В. В., Сівер А. В., Павленко Н. Г. Мультифакторна оцінка впливу воєнного стану на динаміку та структурні зміни в аквакультурі України. Київ, 2026. 104 с.
- . Шарило Ю. Є., Плічко В. Ф., Андрущенко А. В., Герасимчук В. В., Вдовенко Н. М., Поплавська О. С., Сівер А. В., Дмитришин Р. А., Шевель О. О. Концепція відновлення та модернізації конкурентоспроможної аквакультури України в умовах воєнних викликів і повоєнної відбудови. Київ, 2026. 28 с.

Наукова (науково-технічна) продукція: методичні документи

Соціально-економічна спрямованість: розробка науково-прикладних підходів до формування конкурентоспроможності аквакультури задля удосконалення інструментарію реалізації її експортного потенціалу, інтеграції в систему блакитної економіки та посилення ролі галузі у забезпеченні продовольчої безпеки держави із пріоритетом повоєнної відбудови україни

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0120U102110; 0122U001643; 0125U001973

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Вдовенко Наталія Михайлівна

2. Nataliia M. Vdovenko

Кваліфікація: д. е. н., професор, 08.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-0849-057X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет біоресурсів і природокористування України

Код за ЄДРПОУ: 00493706

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, Київ, 03041, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Каліна Ірина Іванівна
2. Iryna I. Kalina

Кваліфікація: д. е. н., професор, 08.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-5662-6967

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Приватне акціонерне товариство "Вищий навчальний заклад "Міжрегіональна Академія управління персоналом"

Код за ЄДРПОУ: 00127522

Місцезнаходження: вул. Фрометівська, Київ, 03039, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Пойда-Носик Ніна Никифорівна
2. Nina N. Poida-Nosyk

Кваліфікація: д. е. н., професор, 08.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-5378-8028

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

Код за ЄДРПОУ: 22112656

Місцезнаходження: площа Кошута, Берегове, Берегівський р-н., 90202, Україна

Форма власності: Приватна/недержавна

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Коробова Наталія Миколаївна
2. Nataliia M. Korobova

Кваліфікація: к. е. н., доц., 08.00.09

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-1434-2509

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет біоресурсів і природокористування України

Код за ЄДРПОУ: 00493706

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, Київ, 03041, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Олійник Лариса Анатоліївна
2. Larysa A. Oliinyk

Кваліфікація: к. е. н., доц., 08.04.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-8163-3763

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет біоресурсів і природокористування України

Код за ЄДРПОУ: 00493706

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, Київ, 03041, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Кваша Сергій Миколайович
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Кваша Сергій Миколайович
Відповідальний за підготовку облікових документів	Боярчук Сергій Васильович
Реєстратор	Юрченко Тетяна Анатоліївна
Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності	Юрченко Тетяна Анатоліївна